

Børns læsevaner lige nu og her!

Af Eline Mørch Jensen

Læsevaneundersøgelse fra 2017 giver os et her og nu-billede af, hvordan børn mellem 9-13 år ser på litteratur og læsning, deres brug af biblioteker i og uden for skoletiden og hvilke medier de bruger deres fritid på.

Den nye læse- og medievanerundersøgelse, *Børns læsning 2017*, er foretaget af Stine Reinholdt Hansen, Stig Toke Gissel og Morten Puck fra videntret Læremiddel.dk. Den konkluderer bl.a. at der på 7 år er sket et fald på 5% (fra 61% til 56%) blandt børn, der læser mindst flere gange om ugen i fritiden.

Undersøgelsen er en del af projektet "En generation af stærke læsere: Greb til læselyst", der skal gøre os klogere på, hvordan den nye generations læselyst stimuleres bedst muligt. I 2010 foretog ph.d. i børnelitteratur og børns læsevaner Stine Reinholdt Hansen en lignende undersøgelse af børns læsevaner, hvilket nu gør det muligt at se på udviklingen de sidste 7 år. LæringsCentret har bedt hende om at fremhæve de mest centrale resultater fra den seneste undersøgelse:

- Der er mange spændende resultater, men det resultat, jeg mener, er vigtigst at være opmærksom på, er faldet i tid brugt på læsning i fritiden. Selvom der samlet set kun er tale om et fald på 5% fra 2010 til 2017, er det en nedgang, vi skal holde øje med. For pigernes vedkommende er der sket et fald på 9%, hvilket tyder på, at de i særlig grad har ændret deres læsevaner de senere år, siger Stine Reinholdt Hansen og tilføjer:

- PIRLS (undersøgelse af læsekompe-

Stine Reinholdt Hansen: - Jeg tror, for meget focus på læsekompetencer og tests frem for læselyst er en killer for mange børn.

tencen på 4. klassetrin, foretaget af forskere fra DPU, Aarhus Universitet, red.) viser også et fald fra 2011 til 2016 i forhold til hvor mange 4. klasses elever, der nyder at læse, samt et fald i forhold til, hvor ofte de læser både skønlitteratur, faglitteratur og tegneserier. Vi har altså et rimelig godt grundlag for at sige, at børns læsekultur har ændret sig i en negativ retning de seneste 5 år, hvis man altså mener at læsning af både skøn- og faglitteratur i fritiden er vigtigt.

Uudnyttet potentiale

Hun oplyser, at resultaterne fra *Børns Læsning 2017* desuden peger på, at bibliotekerne har et uudnyttet potentiale i forhold til at formidle litteratur til især de ældre skoleelever. Undersøgelsen viser nemlig, at op mod 80% af alle 6. og 7. klasses elever har svaret, at de sjældent eller aldrig kommer på biblioteket uden for skoletiden. Langt de fleste benytter sig heller ikke af bibliotekets digitale formidlingstjenester.

- Samtidig falder besøgene på skolens bibliotek markant, jo ældre børnene bliver. Det betyder, at netop på det tidspunkt, hvor læselysten falder mest, møder børnene sjældent kvalificeret litteraturformidling, fra fagfolk, der ved noget om, hvad der findes af god og spændende børnelitteratur. Alt i alt ser jeg god grund til, at man prioriterer et styrket samarbejde mellem skoler og folkebiblioteker, så formidlingen af litteratur - især til de ældste skolebørn - kommer i fokus.

Hvad kan vi lære af Læsevaneundersøgelsen - og hvem kan konkret bruge den?



- Undersøgelsen giver os et nyt og aktuelt billede af, hvordan børn i alderen 9-13 ser på litteratur og læsning, deres brug af biblioteker i og uden for skolen samt hvilke medier de foretrækker at bruge deres fritid på. Det er jo interessant for rigtig mange mennesker lige fra forældre til skolelærere, skoleledere, læsevejledere, forlagsfolk, forfattere, PLC-medarbejdere, bibliotekarer, forskere og politikere. Alle, der arbejder med eller interesserer sig for børnelitteratur og børns læsning, vil kunne finde interessante resultater i vores undersøgelse, mener Stine Reinholdt Hansen.

Alle kan lære noget af undersøgelsen

Hun understreger at man både som forælder, lærer og bibliotekar kan orientere sig i undersøgelsen i forhold til hvilken rolle, man selv spiller eller kunne spille som formidler af litteratur:

- Man kan fx have fokus på, hvad børnene siger, de interesserer sig for, så man bedre kan vejlede dem i forhold til læsestof og være opmærksom på, hvad der står i vejen for deres læsning. Og man kan overveje, om man kan gøre andet og mere, for at skabe tid og rum til børns ▶

fritidslæsning. Hvis man interesserer sig for børns mediebrug, man kan også dykke ned i hvilke medier børnene bruger mest tid på, og tage stilling til, om man synes det er fint, eller der er noget, man gerne ville ændre eller søge mere viden om.

- Som politiker vil man typisk orientere sig i forhold til, om der er tendenser, man gerne vil fremme eller påvirke i forhold til børns læsning. Hvis man mener, det er vigtigt, at børn fortsat læser litteratur i fritiden, og dermed bliver bedre læsere, lægger vi her data frem, der kan begrunde og berettiggø særlige indsatser, der styrker børns læselyst og kompetencer. Hvis man interesserer sig for børns mediebrug og fx er optaget af, hvordan man kan kvalificere børns brug af digitale medier er undersøgelsen også et vigtigt og centralt vidensgrundlag, fastslår Stine Reinholdt Hansen.

Overfør jeres egen glæde

Giver læsevaneundersøgelsen så også et praj om, hvad der kan være med til at fremme læselysten? Stine Reinholdt Hansen har selv et par bud på, hvad hun mener der skal til:

- Jeg tror grundlæggende på to ting, hvis vi skal fremme børns læselyst: 1) Inddrag børnene selv og spørg ind til deres interesser, og hvad de har lyst til at læse, og 2) Insister på at læselyst er vigtigt, og vær aktivt med til at skabe rum for læsning, også selvom det måske umiddelbart vækker modstand.

Og hvad virker omvendt dræbende for læselysten?

- Jeg tror, for meget fokus på læsekompetencer og tests frem for læselyst og læseoplevelse er en *killer* for mange børn. Jeg mener, det er afgørende, at man er lydhør over for børnenes egne interesser. Det er ikke sikkert, man er enig, som forælder, lærer eller voksen i det hele taget, men at presse børn til at læse noget, de dybest set keder sig med, gør ikke

noget godt, mener Stine Reinholdt og fortsætter:

- Omvendt kræver læsning af længere tekster, og det at sætte sig ind i et ukendt univers, en indsats. Det gælder også om ind i mellem at være mere vedholdende, hvis børnene skal have udbytte af deres læsning. Også selvom det kan være en stor udfordring, fordi man skal forsøge at skabe glæde ved noget, der kan betyde, at børnene må ændre deres fritidsvaner lidt. Her må man sætte sin lid til, at man i sidste ende kan overføre og videregive ens egen entusiasme og glæde ved læsning.

Har de pædagogiske læringscentre/ læringsvejlederne en særlig rolle at spille her?

- PLC har mulighed for at spille en central rolle, fordi de befinder sig et sted, hvor børnene allerede er, nemlig på skolen. Hvis man igen får mere fokus på konkret litteraturformidling, også til de ældste elever, kan man komme langt, tror jeg, siger Stine Reinholdt Hansen og tilføjer:

- Man har netop mulighed for at være den motor, der sætter tiltagene i gang og klæder lærere og elever på med viden og forslag til tiltag. Også i forhold til samarbejde med folkebibliotekerne, som jeg mener, er vigtigt, hvis læsningen og læsekulturen i det hele taget skal have et liv uden for skolen. Men det kræver, at der politisk og ledelsesmæssigt bakkes op om en sådan indsats. De pædagogiske læringscentre har mange opgaver, og litteraturformidlingen drukner let. Det bør ændres, hvis vi gerne vil styrke børns læselyst.

Synlige biblioteker

Stine Reinholdt understreger at der allerede foregår mange gode tiltag rundt omkring på landets biblioteker, også hvad angår samarbejde skoler og biblioteker imellem. Samtidig mener hun at undersøgelsen peger på, at bibliotekerne kan være langt mere synlige for de lidt ældre børn.

- Vi har været ude og interviewe børn på forskellige skoler i forlængelse af den kvantitative undersøgelse. Samtalerne viste, at en del børn er kommet på biblioteket, da de var små, men at de ikke har videreført en reel bibliotekskultur, som eksisterer uafhængigt af forældrene. Her tror jeg netop, et øget samarbejde mellem skoler og biblioteker kan gøre en forskel, fordi skolen kan være med til at øge kendskabet til biblioteket og dets muligheder.

- I den forbindelse tror jeg både bibliotekarer og skolelærere skal være modige. De skal stole på deres egen faglighed og samtidig turde tro på, at et samarbejde mellem de to faggrupper kan gøre en forskel. De skal bruge den tid det tager, at sætte sig ind i hinandens ønsker for sådan et samarbejde og tage højde for de forskelle, der er, i måder man arbejder og planlægger på. Det kan godt være, man kommer til at udvikle sin egen faglighed og sit syn på litteraturformidling i den forbindelse, men det behøver ikke være en dårlig ting.

Men ifølge Stine Reinholdt Hansen er det ikke et ansvar hverken bibliotekarer, lærere eller forældre kan eller skal bære alene:

- Der skal løftes i flok, hvis vi vil insistere på, at børn skal have en læsekultur ved siden af alt det andet, de foretager sig i deres fritid. Det handler for en stor del også om, at de overordnede politiske rammer skal gøre nye og bedre tiltag mulige. Børns læsekultur skal prioriteres både politisk, ledelsesmæssigt, lokalt på skolerne og privat i hjemmene, hvis vi fortsat ønsker, at børn skal læse andet og mere end det, de finder på nettet eller møder i en skolekontekst.

<http://laemiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/rapporter/boerns-laesning-2017-quantitativ-undersogelse-boerns-laese-medievaner-fritiden/>